

NOKUTs tilsynsrapporter

Frelesarmeens offisersskole

Tilsynsrapport –vedtak

Økonomisk tilsyn

NOKUT

Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT) er et faglig uavhengig statlig forvaltningsorgan underlagt Kunnskapsdepartementet. NOKUT har ansvaret for akkreditering av, og tilsyn med kvaliteten i, høyere utdanning og høyere yrkesfaglig utdanning. I tillegg fører NOKUT økonomisk tilsyn med private høyskoler, fagskoler og studentsamskipnader. NOKUT driver også veiledningsvirksomhet og bidrar til å utvikle kvaliteten på norske utdanninger og institusjoner.

Formålet med NOKUTs virksomhet er å sikre og fremme kvalitet i høyere utdanning og høyere yrkesfaglig utdanning, og å kontrollere regelverketterlevelse og at offentlig tilskudd og studentenes egenbetaling benyttes til den akkrediterte utdanningen og innenfor lovens formål.

Ansvaret for å føre økonomisk tilsyn med private høyskoler, fagskoler og studentsamskipnader ble overført til NOKUT fra Kunnskapsdepartementet høsten 2018. Dette tilsynet omfatter kontroll av institusjonenes økonomistyring, styrets arbeid og sammensetning, samt internkontroll.

Institusjon:	Frelsesarmeens offisersskole
Organisasjonsnummer:	999 044 352
Dato for varsel om vedtak:	23. juli 2019
NOKUTs saksnummer	18/07262

Sammendrag

Dette er en tilsynsrapport med enkeltvedtak, jf. lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) § 2 første ledd bokstav b. Tilsynsrapporten er skrevet på bakgrunn av NOKUTs økonomiske tilsyn med Frelsesarmeens offisersskole, som ble åpnet 3. oktober 2018. Tilsynet har bestått i gjennomgang av innsendte dokumenter fra Frelsesarmeens offisersskole, og stedlig tilsyn hos fagskolen i Moss 29. og 30. november 2018. Dette er første gang NOKUT fører tilsyn med Frelsesarmeens offisersskole. Hovedtemaene for tilsynet har vært styrets sammensetning og arbeid, samt økonomistyring.

Tilsynet har avdekket enkelte forhold vi vurderer som rettsstridige. På bakgrunn av dette pålegger NOKUT styret ved Frelsesarmeens offisersskole å:

- sørge for personlig varamedlem for ansattrepresentanten i styret.
- fatte vedtak før studiestart om det er forsvarlig å ta opp nye studenter.
- etablere og sørge for gjennomføring av systematiske kontrolltiltak (internkontroll) for å sikre at fagskolen drives i samsvar med gjeldende lover og regler.
- selv ansette rektor i fremtiden.
- føre et avdelingsregnskap for ikke-akkrediterte kostnader og inntekter.
- dokumentere at handel med nærstående er på samme vilkår som det ville ha vært mellom uavhengige parter.

Funnene fra tilsynet vil bli nærmere utdypet i rapporten.

Innhold

Sammendrag	i
1 Innledning	1
1.1 Kort om Frelsesarmeens offisersskole	1
1.2 Hvordan NOKUT har gjennomført tilsynet	2
1.3 Grunnlaget for tilsynsrapporten og vedtak	3
2 Styrets sammensetning og arbeid	5
2.1 Krav til eget styre	5
2.2 Styrets sammensetning	5
2.3 Fagskolens plikt til å opprette en lokal klagenemnd	7
2.4 Ansettelse av rektor	8
2.5 Opptak av nye studenter	9
2.6 Informasjon til studentene	10
2.7 Internkontroll	10
3 Økonomistyring	12
3.2 Krav til revisor	13
3.3 Disponering av offentlige tilskudd og studentenes egenbetaling	13
3.4 Økonomisk skille mellom akkrediterte og ikke-akkrediterte deler av virksomheten	14
3.5 Handel med nærstående	16
4 Reaksjoner	18
5 Klagerett	18

1 Innledning

Kunnskapsdepartementet fører tilsyn med private fagskoler, jf. lov 8. juni 2018 nr. 28 om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleloven) § 31. Departementet har med virkning fra og med 1. september 2018 delegert denne oppgaven til NOKUT.

Hovedformålet med tilsynene er å bidra til tillit i fagskolesektoren ved å kontrollere at fagskolen benytter offentlig tilskudd og studenters egenbetaling til den akkrediterte utdanningen og innenfor lovens formål, jf. fagskoleloven § 29 tredje ledd.

Dersom vi avdekker brudd på regelverket, kan vi pålegge retting eller kreve tilbakebetaling av statstilskudd. Vi kan også benytte reaksjoner mot fagskolen i form av tvangsmulkt, overtredelsesgebyr eller tilbaketrekking av akkrediteringen. Dette følger av fagskoleloven §§ 34-38.

Styret er fagskolens øverste ansvarlige styringsorgan. Det vil si at styret skal påse at virksomheten drives i samsvar med gjeldende regelverk, og følge opp eventuelle pålegg og reaksjoner fra oss.

NOKUTs tilsyn med fagskoler er å regne som offentlig myndighetsutøvelse. Dette innebærer at tilsynene skal gjennomføres i samsvar med reglene i lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven), lov 19. mai 2006 nr. 16 om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd (offentleglova), samt god forvaltningsskikk.

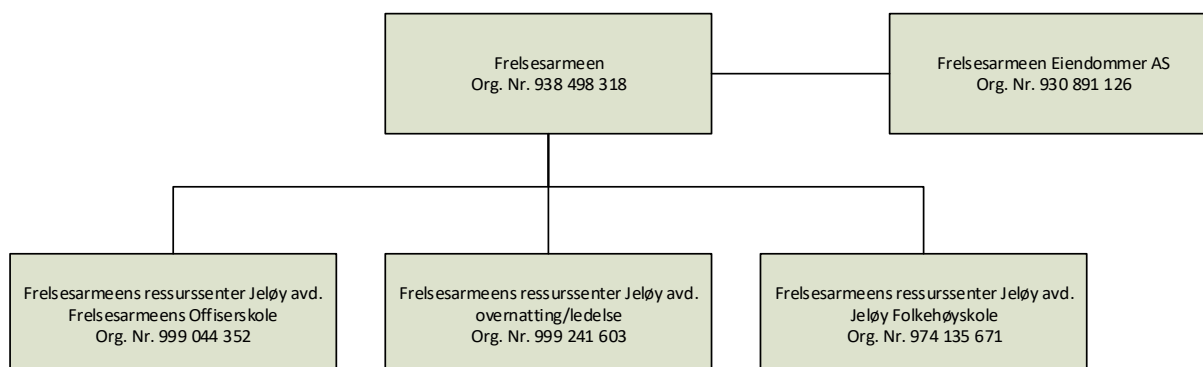
1.1 Kort om Frelsesarmeens offisersskole

Frelsesarmeens offisersskole (også omtalt som «Offisersskolen» og «fagskolen» i rapporten) ligger i Moss kommune i Østfold fylke. Frelsesarmeen fikk akkreditering for sin offiserutdanning etter fagskoleloven 1. juli 2008, og er finansiert gjennom offentlige tilskudd, studentenes egenbetaling og tilskudd fra Frelsesarmeen. Offisersskolen utdanner kandidater til offiserstjeneste i Frelsesarmeen.

Frelsesarmeens offisersskole er organisert som en underenhet av Frelsesarmeen sentralt. Fagskolen er organisatorisk plassert i det som blir kalt «Frelsesarmeens ressurscenter Jeløy», sammen med Jeløy Folkehøgskole.

Offisersskolen er økonomisk avhengig av Frelsesarmeen, og fikk i 2017 et tilskudd på kr 3 220 984,-. Disse midlene har ikke den samme begrensningen på bruk som offentlige tilskudd og studentbetalinger, og dette har betydning for våre vurderinger under kapittel 3, *økonomistyring*. I tillegg til tilskuddet fra Frelsesarmeen, mottok Frelsesarmeens offisersskole i 2017 kr 795 000,- i tilskudd fra staten. Studentenes egenbetaling varierer med antall studenter, men har en sats på kr 31 000,- per år, og inkluderer betaling for turer.

Offisersskolen leier eiendom fra Frelsesarmeen Eiendommer AS, som er eid av Frelsesarmeen. Frelsesarmeens konsernstruktur er mer komplisert enn det som fremkommer nedenfor. Vi har valgt å illustrere de selskapene Frelsesarmeens offisersskole handler med i det daglige.

Fagskolen hadde på tilsynstidspunktet fem studenter.

Det er første gang NOKUT fører økonomisk tilsyn med Frelsesarmeens offisersskole.

1.2 Hvordan NOKUT har gjennomført tilsynet

NOKUT åpnet tilsyn med Frelsesarmeens offisersskole i brev av 3. oktober 2018. Vi har innhentet og gjennomgått følgende dokumenter, innsendt 24. oktober 2018:

- innkallinger til og protokoller fra styremøter i perioden 2016-2018
- oversikt over styremedlemmer og deres bakgrunn
- organisasjonsbeskrivelse
- fullmakter og internkontrollrutiner
- saldobalanse for 2017
- redegjørelse for segmentregnskap
- redegjørelse for tilganger til skolens bankkontoer
- oversikt over fagskolens største kreditorer
- redegjørelse for handel med nærstående
- redegjørelse for hvem som har tilgang til fagskolens bankkontoer

Videre var vi på stedlig tilsyn i fagskolens lokaler i Moss 29. og 30. november 2018, hvor vi gjennomgikk regnskapsdokumentasjon og styredokumenter, og gjennomførte intervjuer med rektor og økonomiansvarlig. Mandag 3. desember intervjuet vi styreleder i våre lokaler på Lysaker.

Vi sendte foreløpig tilsynsrapport med varsel om vedtak til fagskolen 25. mars 2019. I den presenterte vi våre foreløpige vurderinger og konklusjoner. Fagskolen uttalte seg om den foreløpige rapporten i brev av 27. april 2019. I forbindelse med tilbakemeldingen har NOKUT etterspurt ytterligere dokumentasjon 4. juni 2019, og fått innsendt dokumentasjon 12. juni

2019. NOKUT har, ved utarbeidelsen av den endelige tilsynsrapporten, vurdert fagskolens uttalelse, og gjort enkelte endringer fra den foreløpige tilsynsrapporten.

Hovedtemaene for dette tilsynet har vært styrets arbeid og sammensetning samt økonomistyring. Nedenfor følger en oversikt over hvilke undertemaer vi har valgt å undersøke under hvert hovedtema.

1.2.1 Styrets sammensetning og arbeid

Vi har kontrollert følgende undertemaer:

- krav til eget styre, jf. fagskoleloven § 9 første ledd
- styrets sammensetning, jf. fagskoleloven § 10
- lokal klagenemnd, jf. fagskoleloven § 20
- ansettelse av rektor, jf. fagskoleloven § 12 første ledd
- opptak av nye studenter, jf. fagskoleloven § 9 andre ledd
- informasjon og veiledning til søkere og studenter, jf. fagskoleloven § 9 tredje ledd bokstav d
- internkontroll, jf. fagskoleloven § 9 tredje ledd bokstav f og § 29 tredje ledd

1.2.2 Økonomistyring

Vi har kontrollert følgende undertemaer:

- krav til revisor, jf. fagskoleloven § 33 tredje ledd
- disponering av offentlig tilskudd og studentenes egenbetaling, jf. fagskoleloven § 29 tredje og fjerde ledd og forskrift 21. desember 2017 nr. 2383 om private universiteter, høyskoler og fagskoler – krav til regnskap mv. (regnskapsforskriften) § 2 andre ledd og § 6
- økonomisk skille mellom akkrediterte og ikke-akkrediterte deler av virksomheten, jf. fagskoleloven § 33 andre ledd og regnskapsforskriften § 2 andre og tredje ledd¹
- handel med nærstående, jf. fagskoleloven § 30 første og andre ledd og regnskapsforskriften § 5 andre og fjerde ledd

1.3 Grunlaget for tilsynsrapporten og vedtak

Våre vurderinger i denne tilsynsrapporten er basert på opplysninger hentet fra

- innsendte redegjørelser og dokumenter
- offentlige registre, herunder Enhetsregisteret og DBH – fagskolestatistikk, samt våre egne systemer
- fagskolens nettsted
- det stedlige tilsynet

---

¹ Til og med 2017 er krav om økonomisk skille fastsatt i tilskuddsbrev av 22. desember 2016 fra Kunnskapsdepartementet til private fagskoler, ref. 16/8403

Rapporten er å regne som et enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b). Dere har rett til å klage på enkeltvedtaket, jf. forvaltningsloven § 28. Mer informasjon om hvordan dere går frem hvis dere ønsker å benytte dere av klageretten, finner dere i rapportens kapittel 5.

Tilsynsrapporten kan bli gjenstand for innsynsbegjæringer, og den er i utgangspunktet åpen for innsyn, jf. offentleglova § 3. Vi vil vurdere utsatt offentlighet etter offentleglova § 24 andre ledd andre punktum.

Vi publiserer våre endelige tilsynsrapporter på www.nokut.no. Eventuelle taushetsbelagte opplysninger etter forvaltningsloven § 13 eller andre rettsgrunnlag vil bli sensurert i den publiserte rapporten, jf. offentleglova § 13.

2 Styrets sammensetning og arbeid

2.1 Krav til eget styre

2.1.1 Rettslige krav

Fagskoler som er akkreditert etter fagskoleloven skal ha et eget styre, jf. fagskoleloven § 9 første ledd. Styret er skolens øverste ansvarlige organ.

2.1.2 Våre observasjoner og vurderinger

På bakgrunn av opplysninger hentet fra offentlige registre og Offisersskolens egen redegjørelse om organiseringen, er Offisersskolen å anse som en underavdeling i Frelsesarmeen. Offisersskolen utgjør sammen med Jeløy Folkehøgskole Frelsesarmeens ressurscenter Jeløy. Styret i Offisersskolen er en del av det overordnede styret sammen med Jeløy folkehøgskole, og består av flere av de samme medlemmene. Styremøtene holdes felles, men gjennomgangen av saker er delt inn etter underenhet, slik at Offisersskolens saker behandles for seg. Ansatt- og studentrepresentanten i Offisersskolen er kun til stede når styret behandler saker som vedgår Offisersskolen.

Etter vår vurdering er Offisersskolen organisert med et eget styre som øverste ansvarlige organ for fagskolen.

2.1.3 Konklusjon

NOKUT konkluderer med at Offisersskolen er organisert med et eget styre som øverste ansvarlige organ for fagskolen.

2.2 Styrets sammensetning

2.2.1 Rettslige krav

Fagskoleloven § 10 stiller følgende krav til styrets sammensetning:

Styret skal ha minst syv medlemmer, hvorav minst to skal ha relevant bakgrunn fra arbeids- eller næringslivet. Minst ett medlem skal velges av og blant de ansatte, og minst ett skal velges av og blant studentene. Hvis styret består av mer enn ti medlemmer skal de ansatte og studentene ha minst to representanter hver.

Det skal velges personlige varamedlemmer for medlemmene valgt av de ansatte og studentene. Det skal i tillegg være minst ett varamedlem for medlemmene med bakgrunn fra arbeids- eller næringslivet, og ett varamedlem for de øvrige medlemmene.

Styre- og varamedlemmene velges for inntil fire år. Styre- og varamedlemmer som velges blant studentene velges for ett år. Styremedlemmene kan gjenvelges.

Det er eieren selv som velger, eller utpeker hvem som skal velge, styrets leder.

2.2.2 Våre observasjoner og vurderinger

Det fremgår av Offiserskolens styreinstruks at det er Frelsesarmeens territorialleder (TC) som utnevner styrets leder, mens Frelsesarmeens hovedstyre oppnevner styrets nestleder, fire styremedlemmer og fire varamedlemmer. Styremedlemmer blant de ansatte og nestleder velges for to år, mens styremedlem blant studentene velges for ett år. Av intervjuet med rektor fremgår det at det er studentene og de ansatte som har valgt disse representantene.

Tilsendt oversikt viser følgende styremedlemmer for Offisersskolen per 2018:

- Jan Peder Fosen, styreleder og nestleder i Frelsesarmeen
- Lise Luther, nestleder og 50 % som administrasjons- og økonomiansvarlig på Offisersskolen, samt 50% på Frelsesarmeens ressurscenter Jeløy
- Thormod Langeland, ansattes representant
- Lene Walderhaug Dahle, studentrepresentant
- Anne Hernæs Hjelle, seksjonsleder for barne- og familievern
- Øyvind Nystøl, seniorrådgiver i UiA
- Frode Åsenden, økonomiansvarlig for frelsesarmeen
- Hans Nilsson, rektor for Jeløy folkehøgskole

Følgende personer er vararepresentanter:

- Eivind Madsen, HR-sjef for Fretex (Norge)

Styret har åtte medlemmer og oppfyller dermed minstekravet på syv medlemmer. Offisersskolen utdanner studenter til å tjenestegjøre i Frelsesarmeen. Vi anser derfor styremedlemmer med bakgrunn fra Frelsesarmeen og utdanningssektoren som medlemmer med relevant bakgrunn fra næringslivet. Medlemmene har etter vår vurdering den bakgrunnen som er påkrevd for å oppfylle kravene i fagskoleloven § 10 første ledd annet punktum.

Videre fremkom det i vår foreløpige rapport at styret mangler personlige varamedlemmer for medlemmene valgt av de ansatte og studentene. Varamedlemmene for student- og ansattrepresentanten var verken nevnt i innsendt oversikt eller i innkallingene til styremøtene. Varamedlem Eivind Madsen er derimot nevnt ved flere innkallinger og styrereferater.

I fagskolens uttalelse i brev av 27. april 2019 redegjør Offisersskolen for personlig varamedlem for studentrepresentanten i styret, som også er studentrådets nestleder. Videre opplyser Offisersskolen at styret mangler varamedlem for ansattrepresentanten på grunn av få heltidsansatte. Dette vil ifølge fagskolen bli endret fra høsten 2019.

Etter en ny vurdering av innsendt dokumentasjon mangler styret fremdeles personlig varamedlem for ansattrepresentanten.

2.2.3 Konklusjon

NOKUT konkluderer med at Frelsesarmeens Offiserskole ikke oppfyller lovens krav til personlig varamedlem for ansattrepresentanten i styret.

2.3 Fagskolens plikt til å opprette en lokal klagenemnd

2.3.1 Rettslige krav

Alle fagskoler skal ha en lokal klagenemnd, jf. fagskoleloven § 20 første ledd. Det er styret som har ansvaret for opprettelsen av klagenemnda.

Klagenemnda skal behandle klager over enkeltvedtak som fagskolen har truffet overfor studenter. Styret kan bestemme at nemnda også skal behandle andre klagesaker fra studentene, herunder saker som gjelder klage på formelle feil ved eksamen, annullering av eksamen eller prøve, bortvisning og utestenging, vurdering av skikkethet og krav om politiattest. Styret kan derimot ikke delegere denne myndigheten til andre organer.

Klagenemnda skal ha fem medlemmer med personlige varamedlemmer. Lederen og lederens varamedlem må være norske statsborgere, ikke være fradømt stemmeretten, ha fylt 25 år og ha juridisk embetseksamen eller mastergrad i rettsvitenskap. De skal ikke være ansatt ved fagskolen. To av medlemmene skal være studenter.

For at klagenemnda skal kunne treffe vedtak i en sak, må lederen eller lederens varamedlem og minst to andre medlemmer eller varamedlemmer være til stede.

2.3.2 Våre observasjoner og vurderinger

Det fremgår i styrereferatet fra 18. september 2017 at Offisersskolen har opprettet en lokal klagenemnd.

Rektor har opplyst om at studentene ved Offisersskolen ved skolestart blir informert om klagenemnda. Det er per i dag ikke registrert noen saker i klagenemnda.

Av intervjuene fremgår det at klagenemnda ledes av Bjørn Haugen, og hans varamedlem er Vilde B. Haugen. Begge er advokater i Moss. Studentene er representert i klagenemnda ved Lene Walderhaug Dahle. Nestleder i studentrådet er varamedlem i klagenemnda. De øvrige representantene er Bente Gunnarsen, Jan Risan og Wenche Walderhaug fra Frelsesarmeen, alle tilknyttet Offisersskolen.

Informasjonen gitt ved stedlig tilsyn viser at fagskolen mangler både medlemmer og personlige varamedlemmer i klagenemnda. I fagskolens svar i brev av 27. april 2019 har Offisersskolen redegjort for følgende medlemmer med personlig varamedlem per 31. mars 2019:

- Leder: Bjørn Haugen   Personlig varamedlem: Vilde B. Haugen
- Medlemmer:
    Rune Isegran   Personlig varamedlem: Bente Gundersen

Wenche W. Midjord	Personlig varamedlem: Hans Nilson
Jan Risan	Personlig varamedlem: Thomas Andersen
• Studentmedlemmer:	
Lene W. Dahle	Personlig varamedlem: Tarald Olav Walderhaugen
Britt Levine Lundin	Personlig varamedlem: Janne Våje Nielsen

Vi vurderer på bakgrunn av nye opplysninger at opprettelsen av lokal klagenemd er i tråd med lovens krav.

2.3.3 Konklusjon

NOKUT konkluderer med at Frelsesarmeens offiserskole oppfylder lovens krav til lokal klagenemd.

2.4 Ansettelse av rektor

2.4.1 Rettslige krav

Alle fagskoler skal ha en rektor, jf. fagskoleloven 12 første ledd. Det er styret som skal ansette rektor. Studentene og de ansatte skal bli hørt før rektor ansettes.

2.4.2 Våre observasjoner og vurderinger

Det følger av fagskolens styreinstruks at styret ansetter daglig leder, rektorer og pedagogisk personale. Det fremgår deretter at Frelsesarmeen har rett til å beordre offiserer til stillinger i ressurscenteret, forutsatt at den som beordres er kvalifisert til stillingen og dens arbeidsoppgaver.

I styrereferat fra styremøte 7. mars 2016 fremgår det at daværende rektor og to undervisningsoffiserer har fått nye arbeidsoppgaver i Frelsesarmeen. En ny rektor og undervisningsoffiser har fått ordre fra Frelsesarmeen til Offiserskolen. Styret kommenterer i vedtaket at en så stor endring i personalet på samme tidspunkt er svært uheldig. Av intervjuene fremgår det også at rektor ved Offisersskolen er «beordret» til stillingen av Frelsesarmeens ledelse, men at styret har «siste ordet» i ansettelsen.

I ytterligere dokumentasjon, innsendt 12. juni 2019, fremgår det av styrereferat fra styremøte 28. februar 2019 at styret gir sin tilslutning til at Thormod Langeland beordres som ny rektor ved Offiserskolen. Videre viser fagskolen til styreinstruksen der Frelsesarmeen har rett til å beordre offiserer til stillinger i ressurscenteret.

Vi presiserer at det er styret selv som skal tilsette rektor. Styret kan ikke delegere sin avgjørelsesmyndighet ved ansettelse av rektor til Frelsesarmeen, jf. fagskoleloven § 9 fjerde ledd. Ansettelsesprosessen skal sikre at skolen får en rektor med den nødvendige faglige kompetansen for den aktuelle fagskolen, samt nødvendige lederegenskaper. Både studenter og ansatte skal bli hørt i ansettelsesprosessen. Etter vår vurdering kan Frelsesarmeen gi forslag til kandidater, men ikke beordre en kandidat til stillingen. Som nevnt i kapittel 2.1 skal

styret være det øverste ansvarlige organet innenfor rammene fagskolen har, og skal fatte vedtak uten involvering fra overliggende organisasjon.

På bakgrunn av overnevnte vurderer vi at styret selv ikke har ansatt rektor. Det fremkommer heller ikke at studenter eller ansatte har blitt hørt i prosessen.

2.4.3 Konklusjon

NOKUT konkluderer med at Frelsesarmeens offiserskole ikke oppfyller lovens krav til ansettelse av rektor i fagskolen.

2.5 Opptak av nye studenter

2.5.1 Rettslige krav

Styret selv skal før studiestart fatte vedtak om hvorvidt det etter deres skjønn er forsvarlig å ta opp nye studenter, jf. fagskoleloven § 9 andre ledd. Vedtaket skal være begrunnet, og styret må selv velge hvilke momenter som vektlegges i vurderingen. Relevante momenter kan blant annet være studenttilgang, tilgang på lærerkrefter og lokaler, og budsjett og økonomi. Av hensyn til forutberegneligheten for studenter og søkere bør fagskolene tilstrebe at vedtaket fattes så tidlig som mulig før studiestart. Vedtaket må være tilgjengelig for studentene, og det skal derfor publiseres på fagskolens nettside, jf. prop.47 L (2017-2018) kapittel 28.1.

2.5.2 Våre observasjoner og vurderinger

Det fremgår av våre intervjuer at rektor og styreleder har samtaler om hvorvidt det er økonomisk forsvarlig å ta inn nye studenter. Resten av styret har imidlertid ikke vært involvert i disse avgjørelsene. Samtalene er heller ikke blitt dokumentert eller skriftliggjort på noen måte.

I fagskolens tilbakemelding i brev av 27. april 2019 har Offisersskolen tatt opp saken i styret 28. februar 2019, og vil for fremtiden ha det som en sak i årsplanen. Styrereferatet viser også at styret har vedtatt at det er forsvarlig å ta opp studenter i 2019.

NOKUT kan derimot ikke se at fagskolen har begrunnet vedtaket.

Vi vurderer på bakgrunn av nye opplysninger at styret fremdeles ikke oppfyller kravene i fagskoleloven § 9.

2.5.3 Konklusjon

NOKUT konkluderer med at Frelsesarmeens offiserskole ikke oppfyller lovens krav om å fatte et begrunnet vedtak om hvorvidt det etter deres skjønn er forsvarlig å ta opp nye studenter.

2.6 Informasjon til studentene

2.6.1 Rettslige krav

Styret skal sørge for at det blir gitt nødvendig informasjon og veiledning til søkere til og studenter ved fagskolen, blant annet om skolepenger, studietilbud, søknadsfrister og opptakskrav, jf. fagskoleloven § 9 tredje ledd bokstav d.

2.6.2 Våre observasjoner og vurderinger

Frelsesarmeens offiserskole gir informasjon om blant annet skolepenger, studietilbud, søknadsfrister og opptakskrav på egen hjemmeside og i forskrift 18. september 2017 nr. 1634 om opptak, studier, eksamen og klagerregler for Frelsesarmeens offiserskole. Fagskolens forskrift gir informasjon om eksamen og sensur, klagerett og klagebehandling, og krav på vitnemål eller annen dokumentasjon på fullført utdanning. I tillegg ble det på det stedlige tilsynet fremlagt diverse informasjon som gis til studentene ved studiestart.

Etter vår vurdering er informasjonen som gis på fagskolens hjemmeside, i forskrift og til studentene ved studiestart tilstrekkelig for å oppfylle lovens krav.

2.6.3 Konklusjon

NOKUT konkluderer med at Frelsesarmeens offiserskole oppfyller lovens krav om at styret skal gi nødvendig informasjon og veiledning til søkere og studenter.

2.7 Internkontroll

2.7.1 Rettslige krav

Ifølge fagskoleloven § 9 tredje ledd bokstav f har styret ansvar for å sikre at virksomheten drives i samsvar med gjeldende lover og regler, og for å etablere og sørge for gjennomføring av systematiske kontrolltiltak (internkontroll).

Fagskoler som mottar offentlig tilskudd og egenbetaling fra studentene, skal benytte disse midlene til den akkrediterte utdanningen og innenfor lovens formål, jf. fagskoleloven § 29 tredje ledd. De er derfor pålagt å føre kontroll med sin egen økonomiforvaltning. Kravet til internkontroll innebærer at styret må sørge for at det utvikles og iverksettes nødvendige rutiner eller andre tiltak for å forebygge, avdekke og rette opp overtredelse av fagskoleloven § 29 tredje ledd.

For å sikre en forsvarlig økonomiforvaltning må fagskoler som et utgangspunkt ha en fullmaktsstruktur, en rutine for innkjøp og en rutine for gjennomføring av transaksjoner. Det kan være nødvendig med ytterligere tiltak, da omfanget av internkontrollen blant annet vil avhenge av den enkelte fagskoles størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold. De systematiske kontrolltiltakene må tilpasses fagskolens til enhver tid gjeldende behov, og skal dokumenteres i den form og det omfang som er nødvendig for å sikre at de følges.

I dette tilsynet ser vi kun på kontrolltiltak knyttet til fagskolens økonomistyring, ikke andre områder som for eksempel styring av faglig kvalitetsarbeid, HMS, eller sikkerhet og beredskap.

2.7.2 Våre observasjoner og vurderinger

Offiserskolen driver akkreditert utdanning og mottar både offentlig tilskudd og egenbetaling fra fagskolens studenter. Dette medfører at fagskolen er pålagt konkrete krav til disponering av midler, og etter NOKUTs vurdering en særlig plikt for styret å etablere gode rutiner for fagskolens økonomiforvaltning.

Frelsesarmeens offisersskolen har en styreinstruks som omtaler hvordan styret følger opp økonomien i fagskolen. Av styreinstruksen fremgår det at styret skal behandle og treffe nødvendige beslutninger om blant annet betryggende kontroll av regnskap og formuesforvaltning, årsregnskap og årsberetning, samt budsjett med stillingsbudsjett. Det fremgår imidlertid ikke eksplisitt av Offiserskolens interne dokumenter hvem som har fullmakt til å forvalte fagskolens midler eller inngå kjøp på fagskolens vegne. Av intervjuene fremgår det at det er rektor som har hovedansvaret for å forvalte fagskolens økonomi innenfor rammene av vedtatt budsjett. Store økonomiske beslutninger som krever en utvidelse av budsjettet blir brakt inn til styret for godkjenning. Hva som anses som «store økonomiske beslutninger» er ikke definert.

Videre viser Offiserskolens innkjøpsrutiner til en innkjøpsavtale med KNIF, der det fremgår at det skal innhentes minst to tilbud ved større kjøp. Hva som anses som «større kjøp» er ikke definert i Offiserskolens interne dokumenter, og i intervjuene er ikke rektor, styreleder og økonomiansvarlig forent om noen fast rutine eller praksis knyttet til anbud. Offiserskolen kunne heller ikke dokumentere at det ble hentet inn andre tilbud ved kjøp av bil på tilsynstidspunktet.

Banktilganger for Offisersskolen var ikke oppdatert under tilsynet. Innsendt dokumentasjon på banktilgang og lesetilgang viser at styreleder og rektor ikke har tilgang. I praksis må minst rektor eller styreleder godkjenne utlegget for å kunne gjennomføre transaksjonen, og betyr at begge i praksis har banktilgang. Det er også uklart hvorvidt to personer uten direkte tilknytning til fagskolen i praksis har, eller skal ha, banktilgang som vist i innsendt oversikt. Vi legger dermed til grunn at Offisersskolen mangler en oppdatert liste over hvem som har eller skal ha banktilgang.

På bakgrunn av overnevnte opplysninger mangler Offisersskolen nødvendige rutiner på vesentlige områder av betydning for driften. Det må etableres klare rutiner for hvem som kan forplikte fagskolen økonomisk og i hvilken grad, herunder fullmaktsrutiner, samt nærmere retningslinjer for når det skal innhentes tilbud ved større kjøp. Etter vår vurdering foreligger det ingen klare kriterier for hva som skal anses som «større kjøp», og fagskolen må selv spesifisere kriteriene i henhold til egen størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold. I tillegg må Offisersskolen sørge for klare innkjøps- og transaksjonsrutiner, og få en oversikt over fagskolens banktilganger.

Det fremgår av innsendte styreprotokoller at det utarbeides en «økonomirapport» før hvert styremøte, som viser resultat for siste periode, akkumulert hittil i år, som igjen sammenlignes med budsjettet. Dersom det er avvik «av betydning» fra budsjettet, skal dette kommenteres skriftlig og følges opp i styremøtet. Hva som anses som avvik «av betydning» er ikke definert. Etter vår vurdering er fagskolens oppfølgingstiltak i form av budsjettavvik ikke tilstrekkelig for å oppfylle kravet til nødvendige kontrolltiltak. Det er styrets ansvar å føre kontroll med egen økonomiforvaltning, og det må etableres systematiske tiltak som gjør styret i stand til å avdekke svikt ved interne rutiner eller avvik fra regelverket. Kontrolltiltakene må blant annet kunne avdekke svikt på rutiner, som mangel på innhenting av flere tilbud ved større innkjøp eller feil i oversikt over banktilganger.

Etter vår vurdering har Offisersskolen ikke etablert og gjennomført nødvendige rutiner og kontrolltiltak for å sikre at krav i lov eller i medhold av lov overholdes.

Frelsesarmeens offisersskole opplyser i sin tilbakemelding på foreløpige rapport at fagskolen nå arbeider med å utrede internkontroll. Dette vil i henhold til fagskolen være en sak på styrets årsplan for å sikre årlig gjennomføring av kontrolltiltak, samt en risikoanalyse for å sikre forsvarlig økonomisk drift.

2.7.3 Konklusjon

NOKUT konkluderer med at Frelsesarmeens offisersskole ikke oppfyller lovens krav om å etablere og gjennomføre systematiske kontrolltiltak (internkontroll) for å sikre en økonomisk forsvarlig drift av fagskolen i samsvar med gjeldende regelverk. Herunder konkluderer vi med at Frelsesarmeens offisersskole ikke har tilstrekkelig fullmaktstruktur eller klare rutiner for innkjøp, samt gjennomføring og oppfølging av transaksjoner.

3 Økonomistyring

3.1.1 Kort om økonomiske forutsetninger

Frelsesarmeens offisersskole har i dag fem studenter. I 2016 og 2017 hadde fagskolen en inntekt på 6,8 og 4,7 millioner, av dette var 5,4 millioner i 2016 og 3,2 millioner i 2017 fra Frelsesarmeen. Offentlig tilskudd var i 2016 kr 773 000,-, i 2017 var det kr 795 000,-.

Lønninger utgjorde omtrent halvparten av kostnadene i fagskolen, og resultatet var kr 0,- for begge årene.

Frelsesarmeen er den største bidragsyteren, både som Offisersskolens største leverandør og inntektskilde. Fagskolen leier eiendom og kjøper tjenester fra selskaper i Frelsesarmeen. Offisersskolen er avhengig av støtten de får fra overliggende organisasjon for å kunne opprettholde driften slik den er i dag. Disse midlene har ikke den samme begrensningen på bruk som offentlige tilskudd og studentbetalinger, og fagskolen kan dermed benytte disse midlene til ikke-akkreditert virksomhet. Dette har betydning for vurderinger videre i dette kapitlet.

3.2 Krav til revisor

3.2.1 Rettslige krav

Regnskapene for private fagskoler skal revideres av statsautorisert eller registrert revisor, jf. fagskoleloven § 33 tredje ledd.

3.2.2 Observasjoner og vurderinger

Det fremgår av revisjonsberetningene for 2016 og 2017 at Revisorgruppen Oslo AS, et godkjent revisjonsselskap, har revidert fagskolens årsregnskaper. Offentlige registre og revisjonsberetningen for 2018 viser at Offiserskolen har byttet revisor til Deloitte AS, også et godkjent revisjonsselskap.

Vi vurderer på bakgrunn opplysningene over at Offiserskolen oppfyller kravene i fagskoleloven § 33 tredje ledd.

3.2.3 Konklusjon

NOKUT konkluderer med at Frelsesarmeens offisersskole oppfyller lovens krav til revisor.

3.3 Disponering av offentlige tilskudd og studentenes egenbetaling

3.3.1 Rettslige krav

Offentlig tilskudd og egenbetaling fra studentene skal benyttes til den akkrediterte utdanningen og innenfor lovens formål, jf. fagskoleloven § 29 tredje ledd. Med akkreditert virksomhet menes drift som kan knyttes til fagskolens akkreditering(er) sammenholdt med formålet angitt i fagskoleloven § 1, herunder formålstjenlige tiltak til studentvelferd, jf. regnskapsforskriften § 2 andre ledd. Kravet innebærer blant annet at styret har ansvaret for at fagskolens disponering av offentlig tilskudd og studentenes egenbetaling er forholdsmessig og relevant sett hen til fagskolens akkreditering(er), og at alle fagskolens transaksjoner skjer på markedsmessige vilkår.

Ved private fagskoler som mottar offentlig tilskudd er styret videre ansvarlig for at tilskuddet og egenbetaling fra studentene kommer studentene til gode, og at fagskolen ikke foretar utdelinger, jf. fagskoleloven § 29 fjerde ledd. Utdelingsforbudet omfatter også konsernbidrag.

Private fagskoler som mottar tilskudd har anledning til å se virksomheten som helhet over tid, og kan overføre overskudd fra et år til et annet, jf. regnskapsforskriften § 6. Dette skal gjøres på en slik måte at tilskudd og egenbetaling kommer studentene til gode.

3.3.2 Observasjoner og vurderinger

Offisersskolen er økonomisk avhengig av Frelsesarmeens tilskudd for å komme i balanse. Vi ser likevel at styret i Offisersskolen er uavhengig i driften av skolevirksomheten. Fagskolen

får en økonomisk støtte, og kjøper igjen tjenester fra Frelsesarmeen. Hvordan Frelsesarmeen ønsker å støtte fagskolen og hvilke økonomiske rammer de ønsker å gi Offisersskolen, er en sak mellom virksomhetene, såfremt det ikke berører offentlige tilskudd og studentenes egenbetalinger.

I vår kontroll har vi sett på enkelte transaksjoner i regnskapet, og funnet mulige utgifter til ikke-akkreditert virksomhet. Disse utgiftene har etter vår vurdering ikke gått på bekostning av offentlig tilskudd eller studentenes egenbetaling med hensyn til tilskuddet fra Frelsesarmeen. Tilskuddet fra Frelsesarmeen er ikke omfattet av lovens disponeringskrav, og er høyere enn ikke-akkrediterte utgifter.

Vi vurderer på bakgrunn av opplysningene over at offentlige tilskudd og egenbetalinger er benyttet til den akkrediterte utdanningen og innenfor lovens formål. Utgifter for ikke-akkreditert virksomhet vil bli nærmere omtalt under pkt. 3.4.

Ettersom fagskolen ikke har overskudd blir det ikke bygget opp egenkapital i virksomheten. Det er heller ikke foretatt utdelinger, verken i form av utbytte eller konsernbidrag. Dette er i henhold til kravene i tilskuddsbrevet punkt 4.3 og regnskapsforskriften § 6 første ledd.

3.3.3 Konklusjon

NOKUT konkluderer med at Frelsesarmeens offisersskole oppfyller lovens krav om at offentlig tilskudd og egenbetaling fra studentene skal benyttes til den akkrediterte utdanningen og innenfor lovens formål. Videre konkluderer vi med at fagskolen ikke har foretatt utdelinger.

3.4 Økonomisk skille mellom akkrediterte og ikke-akkrediterte deler av virksomheten

3.4.1 Rettslige krav

Private fagskoler skal ha et økonomisk skille mellom de akkrediterte delene av virksomheten og eventuelle ikke-akkrediterte deler av virksomheten, jf. fagskoleloven § 33 andre ledd. Dette skillet skal hindre at tilskudd og studentenes egenbetaling benyttes til den ikke-akkrediterte delen av virksomheten.

Alle fagskolens transaksjoner skal bokføres løpende og direkte på ansvarssted, jf. regnskapsforskriften § 2 tredje ledd. Dette betyr at man ikke har anledning til å for eksempel fordele kostnader i slutten av året – kostnadene skal fordeles når de påløper, basert på faktisk bruk. Dersom fagskolen har ikke-akkreditert virksomhet, skal transaksjoner bokføres direkte på ansvarssted. Der direkteføring ikke er mulig, skal fordelingen på ansvarssteder skje i samsvar med den reelle bruken av ressurser.

3.4.2 Observasjoner og vurderinger

Frelsesarmeens offisersskole har ikke levert avdelingsregnskap (segmentregnskap) til DBH, og har heller ikke levert dette til oss i forbindelse med tilsynet. Vi har i vår kontroll med fagskolens regnskap sett på enkelttransaksjoner for å vurdere kostnadene fagskolen har, og kun sett på regnskapene for 2017 og 2018.

Blant fakturaene vi så fant vi fakturanummer 37367 fra Frelsesarmeens Hovedkvarter til Frelsesarmeens offisersskole. Fakturaen gjelder «Offiserskurs 2017 Islam og den muslimske familien 6-10 mars». Det er 13 deltagere nevnt ved navn, derav 10 kadetter. Vi bemerker at et ved begynnelsen av tilsynet ble redegjort for 5 kadetter i innsendt dokumentasjon.

Etter vår vurdering kan et slikt kurs knyttes til den akkrediterte delen Offiserskolens virksomhet, men kun for studenter og ansatte ved fagskolen. Dersom fagskolen dekker slike kostnader for personer som ikke er ansatt eller student kan ikke denne kostnaden føres i regnskapet til den akkrediterte virksomheten. Det fremgår i vår foreløpige rapport at styret må ha en regnskapsmessig skille på utgifter for ikke-akkreditert virksomhet.

I fagskolens uttalelse i brev av 12. juni har Frelsesarmeens offisersskole dokumentert med vedlegg at alle deltagere på kurstidspunktet enten var studenter eller ansatte ved fagskolen. NOKUT vurderer på bakgrunn av nye opplysninger at kursutgiftene er knyttet til den akkrediterte delen av fagskolens virksomhet, og er dermed ikke omfattet av kravet til regnskapsmessig skille.

Videre har Offisersskolen inntekter og utgifter knyttet til utleieleiligheter for studenter og ansatte. Som hovedregel anser vi utleievirksomhet som ikke-akkreditert virksomhet. Det kan imidlertid oppstå tilfeller der det er grunn til å skille mellom ulike former for utleievirksomhet, herunder i hvilke grad og hvem virksomheten retter seg mot. I dette tilfellet anser vi utleie av leiligheter til ansatte som en del av de ansattes godtgjørelse fra institusjonen, på lik linje med lønn eller øvrige vederlag for utført arbeid. På bakgrunn av dette vurderer vi fagskolens utleie av leiligheter til institusjonens ansatte som en akkreditert del av virksomheten. Slik virksomhet er dermed ikke omfattet av kravet til regnskapsmessig skille.

Tilsvarende hensyn gjør seg imidlertid ikke gjeldende for utleievirksomhet rettet mot fagskolens studenter. Det fremgår av regnskapsforskriften § 2 andre ledd at formålstjenelige tiltak til studenvelferd kan anses som en akkrediterte del av virksomheten dersom slike tiltak ikke ivaretas av lov 14. desember 2007 nr. 116 om studentsamskipnader. Hva som anses som studentervelferdstjenester fremgår av forskrift om studentsamskipnader § 8, og inkluderer tjenester til blant annet bolig. Inntekter og kostnader for utleie av leiligheter til institusjonens studenter må derfor skilles ut regnskapsmessig fra institusjonens akkrediterte virksomhet. Dette inkluderer også felleskostnader som vaktmestertjenester, renhold, regnskapstjenester, strøm og andre mulige kostnader.

Regnskapsdokumentasjonen viser at kostnadene for ikke-akkreditert virksomhet ikke overstiger tilskuddet fra Frelsesarmeen. Vi vurderer på bakgrunn av dette at det ikke er brukt offentlige tilskudd eller studentbetalinger til dekning av ikke-akkrediterte kostnader. Fagskolen får derfor kun et pålegg om å føre disse kostnadene og inntektene i et avdelingsregnskap fremover. Vi gjør samtidig oppmerksom på at den ikke-akkrediterte

virksomheten ikke kan gå med underskudd, da det vil bety at den akkrediterte virksomheten dekker ikke-akkrediterte kostnader.

3.4.3 Konklusjon

NOKUT konkluderer med at Frelsesarmeens Offiserskole ikke oppfyller lovens krav til regnskapsmessig skille mellom den akkrediterte og den ikke-akkrediterte delen av virksomheten.

3.5 Handel med nærstående

3.5.1 Rettslige krav

Private fagskoler kan ikke gjennomføre avtaler med nærstående eller overføre midler til nærstående på andre vilkår enn det som ville ha vært fastsatt mellom uavhengige parter, jf. fagskoleloven § 30 første ledd.

Fagskolen skal kunne dokumentere at det ikke er gjennomført avtaler i strid med ovenstående, jf. fagskoleloven § 30 andre ledd. Fagskolens avtaler med nærstående inngått fra og med 1. januar 2018 skal dokumenteres med skriftlige avtaler. Det er styrets ansvar at pris og andre vilkår i alle avtalene ikke stiller institusjonen dårligere enn det som ville vært inngått i avtaler mellom uavhengige parter under sammenlignbare forhold og omstendigheter, og hensett til den reelle risiko- og funksjonsfordelingen mellom partene, jf. regnskapsforskriften § 5 andre ledd. Kravet til skriftlige avtaler gjelder handel med totalbeløp på 10 000 kroner eller mer, med en og samme nærstående avtalepart i løpet av ett regnskapsår, jf. regnskapsforskriften § 5 fjerde ledd.

3.5.2 Observasjoner og vurderinger

Frelsesarmeens offisersskole handler i stor grad med nærstående. De leie lokaler og leiligheter fra nærstående. I tillegg blir vaktmestertjenester, regnskapstjenester og kantinekostnader fakturert fra nærstående.

I 2017 har de følgende transaksjoner med nærstående:

- Frelsesarmeens eiendommer AS (FEAS), husleie for skolebygg (960 kvm) og studentboliger, kr. 594 216,-
- Frelsesarmeen, husleie for tjenesteboliger for Offisersskolens stab, kr. 500 750,-
- Frelsesarmeen, interne tjenester Regnskap/IT, kr. 139 936,-
- Frelsesarmeen, internt driftstilskudd (inntekt), kr. 3 152 984,-
- Frelsesarmeens Ressurssenter Jeløy, vaktmestertjenester og andre fellesutgifter, kr. 132 210,-
- Frelsesarmeens Ressurssenter Jeløy, dekning av lunsj og arrangementer for kadetter og gjester gjennom året, kr. 63 750,-
- Frelsesarmeens Ressurssenter Jeløy, kontorleie til medarbeiderskolen (inntekt), kr. 132 210,-

Vi vurderer kostnadene knyttet til husleie, økonomi/regnskap, IT, kjøkkentjenester og renhold som relevante kostnader for Offisersskolens virksomhet. Gjennomgående for all handel med nærstående er at Offisersskolen blir fakturert kostnader, eller deler av kostnadene. Det er ingen påslag eller annet som viser at fagskolen betaler mer enn kostpris. Nærstående leverer tjenester til kostpris, som igjen blir betalt via tilskuddet Frelsesarmeen overfører Offisersskolen.

Vi kan ikke se at Offisersskolen har noen skriftlige avtaler som legger til grunn kostnadsberegninger ved handel med nærstående, som Frelsesarmeens eiendommer AS og Frelsesarmeens hovedkvarter. Vi antar at dette er fordi fagskolen ligger i Frelsesarmeens Ressurssenter Jeløy, og får sine kostnader fordelt derfra.

Det er ikke kontraktfestet fordeling av felleskostnader mellom de virksomhetene som går inn under paraplyen «Frelsesarmeens Ressurssenter Jeløy». Faktura 46912 fra Frelsesarmeens Ressurssenter viser at Offisersskolen dekker 11 prosent av vaktmestertjenesten i 2017 i henhold til bruk. I intervjuene er ikke svarene entydige på hvordan fordelingen er. Enkelte har fortalt at der en fast fordeling på 25 %, mens andre svarer at kostnaden fordeles etter forbruk.

Etter våre vurderinger har Offisersskolen ikke handlet i strid med fagskoleloven § 30 første ledd, men fagskolen må dokumentere dette, jf. andre ledd. Offisersskolen mangler kontrakter som viser hva fagskolen skal betale, og fordelingsnøkler som viser hvordan kostnadene skal fordeles. Dersom kostnadene skal fordeles etter faktisk bruk, må det være tydelig hvordan dette blir gjort. Fagskolen må kunne underbygge og redegjøre for pris og vilkår i avtalene, og det må være forutsigbart og etterprøvbart.

3.5.3 Konklusjon

NOKUT konkluderer med at Frelsesarmeens Offisersskole ikke oppfyller lovens krav til å dokumentere at all handel med nærstående er inngått på vilkår som ellers ville ha vært fastsatt mellom uavhengige parter.

4 Reaksjoner

I kapitlene ovenfor har vi konstatert at Frelsesarmeens offisersskole ikke oppfyller regelverket på alle områder. Vi pålegger med dette styret å gjøre følgende rettelser, jf. fagskoleloven § 34:

- Styret må sørge for at det blir valgt personlig varamedlem for ansattrepresentanten i styret.
- Styret må før studiestart fatte vedtak om at det er forsvarlig å ta opp nye studenter.
- Styret må etablere og sørge for gjennomføring av systematiske kontrolltiltak (internkontroll) for å sikre en økonomisk forsvarlig drift i samsvar med gjeldende lover og regler.
- Styret selv må for fremtiden ansette rektor i fagskolen.
- Styret må sørge for et avdelingsregnskap for ikke-akkrediterte inntekter og kostnader.
- Styret må sørge for å dokumentere at handel med nærstående ikke er på andre vilkår enn det som ville ha vært fastsatt mellom uavhengige parter.

5 Klagerett

Denne tilsynsrapporten er et enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b.

Dere kan klage på enkeltvedtaket innen tre uker fra denne rapporten har kommet frem til dere, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. Klagen bør begrunnes.

Dere sender klagen på **epost til NOKUTs postmottak (postmottak@nokut.no)**. **Vennligst før opp saksnummer som referanse.**

Vi har mulighet til å omgjøre vedtaket. Dersom vi ikke finner grunnlag for omgjøring, vil vi videresende klagen til Kunnskapsdepartementet, som avgjør saken.

I forvaltningsloven § 32 kan dere se hvordan dere skal utforme klagen.

Dere kan be om at vi ikke iverksetter vedtaket før klagefristen er ute eller klagen er endelig avgjort av departementet, jf. forvaltningsloven § 42.

Som part i saken, har dere rett til innsyn i sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 18.